

De kop van Overijssel, meer specifiek De Weerribben en De Wieden, maken onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is het netwerk van natuurgebieden dat moet leiden tot het behoud van diverse ecosystemen in Nederland en de daarbij horende plante- en diersoorten. Om dit doel te bereiken moeten de gebieden in de EHS op een bepaalde wijze beheerd worden. Voor moerasgebieden wordt gestreefd naar een extensief beheer van rietlanden (Bal et al. 1995). De Weerribben en De Wieden zijn voorbeelden van moerasgebieden waar het beheer al extensief is.

De Weerribben en De Wieden zijn terreinen waar, althans tot eind jaren tachtig, nog noordse woelmuizen voorkwamen. De laatste jaren zijn noordse woelmuizen hier niet meer aangetroffen. Piet Bergers en Rob van Apeldoorn (1995) leidden hieruit af dat extensief beheer van rietlanden nadelig is voor noordse woelmuizen. Het is echter de vraag of noordse woelmuizen echt niet meer voorkomen in beide gebieden. Sinds 1988 is er nauwelijks onderzoek verricht naar het voorkomen van deze soort in de kop van Overijssel.

De komende zomer wil de VZZ duidelijkheid krijgen over het ontbreken van de noordse



Noordse woelmuizen in Overijssel?

woelmuis, maar ook van andere 'moerasmuizen' (waterspitsmuis en dwergmuis), door een intensieve inventarisatie in dit gebied uit te voeren. Voorafgaand aan deze inventarisatie hopen we door het verzamelen en uitpluizen van braakballen al enig inzicht te krijgen in de lokaties die geschikt zijn om vallen te zetten. In 1994 hebben we hetzelfde gedaan voor de provincie Friesland. Er zijn toen resten van in totaal 65.555 kleine zoogdieren verwerkt en omgezet in verspreidingskaarten (Mulder & Dirks, 1995). Hieronder bevonden zich ook oudere gegevens (periode 1990-1993).

Hierbij roepen we iedereen die in de kop van Overijssel braakballen van kerkuilen of ransuilen vindt of reeds verzameld (en geplozen) heeft, dit door te geven aan de VZZ. Het gaat niet alleen om braakballen uit de Weerribben en de Wieden, maar ook om braakballen uit andere moerasgebieden in de kop van Overijssel,

zoals de kusten van het Zwartemeer en het Kampereiland. De braakballen of de resultaten van het pluiskwerk kunnen gestuurd worden naar *Zoogdierenwerkgroep Overijssel, p/a Natuur & Milieu Overijssel, Antwoordnummer 3091, 8000 WB Zwolle*. Hier kunnen ook mensen, die willen helpen bij het uitpluizen van de braakballen, zich aanmelden.

Met uw hulp kunnen we over een jaar een antwoord geven op de vraag of de noordse woelmuis nog voorkomt in de kop van Overijssel.

Dennis Wansink

Bal, D. et al., 1995. Handboek natuurdoeltypen in Nederland. Rapport IKC-N nr. 11. IKC Natuurbeheer, Wageningen.

Bergers, P. & R. van Apeldoorn, 1995. Gebiedsgericht en soortgericht beleid in moerassen: de noordse woelmuis als toets. IBN-rapport 172. IBN-DLO, Wageningen.

Mulder, J.L. & P.H.A.M. Dirks, 1995. Verspreiding van kleine zoogdieren in Friesland aan de hand van braakbalonderzoek. VZZ-mededeling 26. VZZ, Utrecht.

Belangrijke zoogdiergebieden in Nederland

De lezers van Zoogdier zullen de afgelopen decennia wel hebben gemerkt dat het met een groot aantal zoogdiersoorten in Nederland niet goed gaat. De in 1994 verschenen Rode Lijst van zoogdieren heeft dat wel duidelijk gemaakt (Hollander & Van der Reest 1994). Niet alleen in Nederland, maar ook in de rest van de Europese Gemeenschap (EG) verliezen zoogdieren terrein. In 1992 is door de EG de Habitatrichtlijn opgesteld met als doel deze achteruitgang een halt toe te

roepen. In bijlage II van deze richtlijn staan soorten genoemd, waarvoor speciale gebieden ter instandhouding van de soort aangewezen dienen te worden. Nederland heeft zich als ondertekenaar verplicht een lijst van zulke gebieden samen te stellen voor de Nederlandse soorten.

Dit najaar is de VZZ, op verzoek van het Ministerie van LNV, begonnen met het uitzoeken welke gebieden op die lijst moeten komen: het project Belangrijke Zoogdiergebieden

in Nederland. Het project beperkt zich niet tot de bestaande gebieden, maar richt zich ook op potentiële leefgebieden.

Geselecteerd zijn de soorten van de Rode Lijst, uitgebreid met soorten voorkomend op de Doelsoortenlijst (Bal et al. 1995) en met soorten die in bijlage II van de Habitatrichtlijn worden genoemd. In totaal levert dit 29 soorten op (zie tabel).

In de loop van dit voorjaar moet het project resulteren in



Het aanwijzen van beschermde gebieden voor zoogdieren is geen sinecure. Hoe bescherm je een wegberm: het leefgebied van de hazelmuis? Foto Dennis Wansink

een rapport, waarin een lijst van actuele en potentiële belangrijke zoogdiergebieden is opgenomen. Deze lijst kan voor het Ministerie van LNV een basis vormen voor het aanwijzen van beschermde leefgebieden voor zoogdieren in het kader van de Habitatrichtlijn. Er is echter nog weinig bekend

over het belang van bepaalde gebieden voor de bedreigde en kwetsbare zoogdiersoorten. Deze lacune dient dan ook weggewerkt te worden om tot een doeltreffend gebieds- en soortgericht beleid te komen en zo via gerichte maatregelen de betreffende soorten effectiever te kunnen beschermen.

Vandaar het verzoek aan hen die informatie hebben over verspreiding en/of dichtheden van soorten uit de tabel, om contact op te nemen met: *Vilmar Dijkstra, Dijkstraat 68, 6828 JS Arnhem, telefoon 026-4431826 (privé) of 026-3546815 (werk) (NL).*

Bal, D. *et al.*, 1995. Handboek natuuroeltypen in Nederland. Rapport IKC-N nr. 11. IKC Natuurbeheer, Wageningen.
Hollander, H. & P. van der Reest, 1994. Rode lijst van bedreigde zoogdieren in Nederland (basisdocument). VZZ-mededeling 15. VZZ, Utrecht.

Lijst van geselecteerde zoogdiersoorten:

waterspitsmuis
bosvleermuis
gewone zeehond
veldspitsmuis
mopsvleermuis
grijze zeehond
grote hoefijzerneus
grijze grootoor
kleine hoefijzerneus
boomarter

bruinviss
Brandt's vleermuis
das
wild zwijn
ingekorven vleermuis
otter
damhart
franjestaart
grote bosmuis
edelhart

Bechstein's vleermuis
hazelmuis
bever
vale vleermuis
eikelmuis
hamster
meervleermuis
noordse woelmuis
tuimelaar

Minisymposium over vleermuizen

Van 21 tot en met 23 maart 1997 organiseert de Bundesarbeitsgruppe (BAG) Fledermausschutz in Naturschutzbund Deutschland e.V. haar derde minisymposium. Het symposium vindt plaats in het Zoologisch Instituut van de Friedrich-Schiller-Universiteit, Erbertstrasse 1 te Jena. Naast de mogelijkheid om een lezing te houden is er ook gelegenheid om posters te plaatsen. Over het precieze programma was bij het ter perse gaan van Zoogdier nog weinig bekend. Daarvoor kan het beste contact worden opgenomen met *Harry*

Weidner, Hauptstrasse 36, D-07580 Grossenstein, 03-6602 of 03-7060 (D).

Live traps

Via de Veldwerkgroep van de VZZ zijn muizenvallen van het type Longworth te huur. De verhuurprijs bedraagt 10 cent per val per nacht. Voor VZZ-leden zijn de vallen gratis te leen. Voor meer informatie kunt u terecht bij *Floor van der Vliet, Spaarndammerstraat 660, 1013 TJ Amsterdam, 020-6828216 (NL).*

Symposium wilde kat

Van 13 tot 16 maart 1997 wordt in Kyllburg, bij Keulen (D) een internationaal symposium gehouden rond de wilde kat. Onderwerpen zijn onder andere verspreiding, biologie, gedrag, bescherming en kruising met de huiskat. Opgaven bij *Mathias Herrmann, Ostbahnstrasse 6, D-76829 Landau, Duitsland, fax 00.49.6341-919108. (D)*